

JAANA PIIRA

**KÄÄNTYVÄ VAIHDE,
KIRSKUVAT KISKOT**

LIND&CO

**KÄÄNTYVÄ VAIHDE,
KIRSKUVAT KISKOT**

JAANA PIIRA

**KÄÄNTYVÄ VAIHDE,
KIRSKUVAT KISKOT**

LIND&CO

www.lindco.se

info@lindco.se

ISBN 978-91-8095-650-5

KL 84.2

© Jaana Piira ja Bokförlaget Lind & Co, 2025

Sitaatti sivuilla s. 121-122: Valitut Palat, artikkelista

”Miehen osuus aviollisessa yhdyselämässä”, maaliskuu 1957.

Kansi: Laura Noponen

Taitto: Markus Paajala

Kustantaja: Bokförlaget Lind & Co Ab,

Box 1052, 101 39 Stockholm, Sverige.

Paino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

LUKU 1

HEINÄKUU, 1952

Heinäkuinen aamu, kirkas auringonpaiste ja valkoisina li-puvat poutapilvet.

Se päivä jäi ikuisesti Kallen mieleen, kun hän asteli serkkunsa Hannun kanssa yhteismajoitustiloista kohti Olympiastadionia. Ihmisvirran mukana ja herkullisen tuoksun houkuttelemina Kalle ja Hannu ajautuivat kojulle, jossa myytiin höyrymakkaroita ja Coca-Colaa. Sammutettuaan nälkäänsä ja janonsa pojat jäivät töllistelemään ympärilleen. Korvat höröllä he kuuntelivat ohikulkevien ulkomaalaisten vierasta kieltä, kun nämä vilkkaasti elehtien nauroivat ja hui-toivat käsillään.

Kalle tarkasteli niska kenossa edessään kohoavaa stadionin tornia, turkoosia avaruutta ja liiteleviä lokkeja, jotka kirkuen syöksyivät halki ilman ja leikkasivat taivaankantta terävillä siivillään. Samalla tavoin poikien tunteet aaltoilivat ylös ja alas, kun he jännittyneinä puristivat lompakkoa kourassaan ja astelivat kohti lipunmyyntipistettä.

Vuoden ajan Kalle ja Hannu olivat suunnitelleet tulevaa Helsingin matkaa. Uutinen Suomen isännöimistä kesäolympialaisista oli saanut poikien päät pyörälle. Hannun vieraillessa Kallen luona Kellomäessä he intoutuivat itsekin urheilemaan. Upouusissa Suomi-pusakoissaan he ryntäsivät koulun urheilukentälle, pinkoivat vuorotellen sadan metrin matkaa ja ottivat toisistaan mittaa.

Syksyn ja talven aikana serkukset säästivät rahaa kaikin mahdollisin keinoin. Monet teeret ja metsot päätyivät padan sijasta Kellomäen kyläkauppaan, kun pojat tarpoivat aamuvaihain Teerisuolla, tähtäsivät kivääreillään ja tiputtivat koivun oksilta pulleakupuiset linnut. Kauppias-Martti otti saaliin tyytyväisenä vastaan ja maksoi kelvon hinnan. Niilo, Kallen isä, katseli poikien intoilua ja auttoi omalta osaltaan pyydystämällä raudoilla punaturkkisia kettuja, joiden nahat olivat arvokasta kauppatavaraa. Pikkuhiljaa setelipino poikien lompakoissa paksuni ja unelman toteutuminen oli askelta lähempänä.

Lipunmyyntikojun eteen oli muodostunut pitkä jono. Hermostuneina Kalle ja Hannu laskeskelivat sileitä sadan markan seteleitään, joita he saivat haikeina latoa tiskiін kolmin kappalein ennen kuin kassaneiti ojensi piletit stadionin katsomoon. Pääsylippujaan tutkiskellen pojat etsivät istuinsijansa, jotka olivat katsomon halvimmilla paikoilla.

Keihäskisa oli jo täydessä vauhdissa. Jännittyneinä pojat seurasivat ilmaa halkovia keihäskaaria, joiden lento tuntui jatkuvan määrättömän matkan ennen kuin keihäs kääntyi kohti maata ja jäi heilumaan paikoilleen. Eteen avautuvaan nurmikkenttään oli piirretty hohtavan valkoisia kalkkiviivoja, joiden välejä toimitsijat mittailivat nauhoillaan. Jokaisen heiton jälkeen kansa hurrasi, olipa kilpailija minkä maalainen tahnassa. Innostus tarttui ja pojat huomasivat hurraavansa muiden mukana. He vilkaisivat toisiaan ja hymyilivät. Tästä riittäisi kerrottavaa kotiväelle.

Päivän huipentuma oli tietenkin Suomen oma toivo, keihäänheittäjä Toivo Hyytiäinen. Katsomo hiljeni, kun Hyytiäinen valmistautui heittoonsa. Mies keskittyi, mallaili muutaman kerran heittokädellään ennen kuin otti vauhtia ja leiskautti komean kaaren. Keihäs lensi pitkälle ja pojat riehaantuivat huuhtamaan.

– Heiheihei! Kalle hihkui, heilutti lakkiaan ja Hannu säesti vierellä.

Huudosta ei ollut tulla loppua, kun pojat tajusivat Suomen voittaneen olympiaprônssia.

Kisapäivän päätteeksi Kalle ja Hannu ajautuivat stadionilta kohti keskustaa ja rautatieasemaa. Kisalippu ja yhteismajoitus olivat vieneet lähes kaikki rahat, eikä heillä ollut varaa edes vaatimattomimpaan yösijaan. Nuoruutensa voimalla pojat ai-koivat valvoa yhden kesäyön asemalla ja odottaa aamujunaa, joka lähtisi varhain pohjoiseen. Nyt heille jäi aikaa tarkkailla pääkaupungin menoa ja meininkiä. Ei sellaista päässyt joka päivä näkemään.

Kovin pieneltä ja kaukaiselta tuntui kotikylä, kyläraitin varrella seisovat maitolaiturit, vaatimaton seurantalo ja lauantaiset lavatanssit, kun niitä vertasi Helsingin humuun. Elielinaukiolle astellessaan heidät ympäröi jatkuva liikenteen kohina, pyö-reilevä ihmisvirta ja räikeät mainosvalot, jotka houkuttelivat elokuvaan tai ravintoloihin. Hannu tarkasteli silmät viirulla aseman kulmalla hälisevää poikajoukkoa, joka nujusi nahka-takeissaan, poltteli tupakkia ja taisi mukana olla viinaakin. Sen paljasti poikien äänekäs elämänti.

– Mennään jonnekin muualle, Kalle maanitteli ja veti Han-nua loitommalle.

– Mitä sinä nyt? Ei me tästä mihinkään lähdetä, Hannu uhosi ja jäi rehvakkaana tuijottamaan poikajoukkoa.

Kalle oli lukenut sanomalehdestä Helsingin levottomista nahkatakkijengeistä, joilla saattoi olla ankaria yhteenottoja lät-tähattujen kanssa. Kallen estelyistä välittämättä Hannu asteli kohti joukkiota. Kalle jättäytyi taaemmaksi ja tuijotti totisena Hannun perään. Serkku oli aivan toisenlainen kuin kotipuoles-sa. Mistä tuollainen uhma ja villeyden puuska? Kauhu kuristi Kallen kurkkua. Mihin tyhmyyksiin Hannu oli heitä viemässä?

Toisiaan tyrkkivät nuoret havahtuivat ja kääntyivät katso-
maan Hannua, joka pysähtyi ja jäi vaihtamaan sanasen. Han-
nu viittoili Kalleen päin ja näytti kovasti selittävän. Kalle otti
askeleen takavasemmalle ja valmistautui pinkomaan pakoon.
Hänen yllätyksekseen porukan johtaja kaiveli rauhallisesti po-
vitaskuaan, ojensi kirkkaan putelin ja nappasi setelin Hannun
kourasta. Hannu nosti etusormensa lippaan, nyökkäsi ja lähti
kohti Kallea.

Kalle koetti rentoutua, näytteli välinpitämätöntä ja katse-
li toiseen suuntaan. Kohdalle pysähdyttyään Hannu napautti
Kallen olkapäätä.

– Eiköhän lähdetä?

Samalla hän kohotti litteää pulloa Kallen nenän edessä ja
lähti astelemaan eteenpäin.

– Oliko sinulla vielä rahaa jäljellä? Minne sinä nyt? Em-
mehän me tunne näitä seutuja, eksytään vielä, Kalle hätäili ja
ryntäsi perään.

– Nuo kaverit kehottivat suuntaamaan Kaisaniemeen, siellä
on hyvä ryypiskellä rauhassa eikä poliisit ole heti kimpussa,
Hannu selitti eikä piitannut Kallen hätäilyistä.

Kalle seurasi Hannun kintereillä ja ihmetteli ääneen, miten
tämä osasi jonnekin Kaisaniemeen.

– Se on tässä ihan lähellä. Kaverit kertoivat, Hannu jatkoi.

– Kaverit... mitä kavereita nuo muka ovat? Saattoivat valeh-
della, kun huomasivat, mitä ummikkoja olemme. Pysyttäisiin
vaan täällä, ettei myöhästytä aamujunasta, Kalle jurnutti ja hi-
dasti askeleitaan.

Hannu pysähtyi ja rypisti kulmiaan.

– Kuka se on viime kesästä asti ollut lähdössä Helsinkiin ja
kesäolympialaisiin? Nytkö ollaan kusi sukassa eikä uskalleta
tehdä mitään? Eihän me iljetä kotiin palata, jos ei kunnon hu-
malaa matkalla oteta. Päästään velipojalle keljuilemaan, kun ei

lähtenyt mukaan. On se Eerokin yksi lapanen, äidin helmoihin jäänyt...

Hannun ääni häipyi, kun hän kääntyi kohti Kaisaniemen puistikkoa. Huolestuneena Kalle vilkuili taakseen ja seurasi yhä kauemmaksi jäävää asemaa. Täältä olisi osattava yksin takaisin junalle. Hannusta ei tiennyt, mitä se saisi vielä päähänsä.

Kallen mieleen nousi muisto poikavuosilta, kun hän oli tutustunut serkkuihinsa. Tehdäkseen heihin vaikutuksen Kalle oli kertonut tarinan ratavartija-Unton kadonneesta veljestä.

– Unton veli on varmasti tapettu ja ruumis kätkeyty, Kalle oli kimittänyt silmät pyöreinä ja saanut veljekset kalpenemaan.

Kalle oli houkutellut pojat korkealle ratapenkalle, jonne hän oli kuvitellut ruumiin haudatun. Asemalta ottamallaan pisto-lapiolla he alkoivat vuorotellen kaivaa. Lopulta Hannu ja Eero heittivät lapion syrjään ja kuopivat maata käsillään niin että hiekka pöllysi. Säikähtäneinä he lopettivat kaivamisen, kun hiekasta paljastui sileä puolipallo, joka ei ollut kivi.

Myöhemmin heille oli kerrottu, että penkasta oli löytynyt kokonainen luuranko, joka osoittautui Unton kadonneeksi veljeksi. Hänenkin nimensä oli ollut Kalle. Siitä riemastuneina Hannu ja Eero olivat keksineet pilkkalaulun, jota he olivat jaksaneet rankuttaa: *Kallen kallo hiekassa, luinen kallo, ruma kallo*. Kalle oli tuntenut itsensä petetyksi. Serkkujen kanssa hän oli oppinut olemaan varuillaan. Aivan kuten nytkin.

Muutaman askeleen jäljessä Kalle seurasi Hannua. He saapuivat vihreään puistoon ja istahtivat vanhan lehmuksen juu-
relle. Hannu avasi putelin, vilkaisi ympärilleen ja otti nopeat huikat. Hän ojensi pullon Kallelle. Kalle haisteli pullon suuta ja otti pienet ryyppy. Suussa läikähti halpa kilju, jonka hän nielaisi nopeasti alas.

– Kun sais vielä tupakkia, Hannu ähkäisi ja katsahti ympärilleen.

Vähän matkan päässä puistonpenkillä istui pari miestä kes-sujaan poltellen. Ukot vaikuttivat alan miehiltä. Samanlaisia istui Kellomäen baarissa, sodankäyneitä, levottomia riidan-haastajia. Monelta oli mennyt sodassa hermot ja baari-Raija sai olla topakkana, jotta sai ukot ulos tappelemaan.

Hannu lähti rohkeasti miehiä kohti. Tupakka ei näyttänyt irtoavan noin vain. Lopulta Hannu tarjosi kummallekin ryy-pyt. Nauraen ukot ojensivat askia ja koettivat samalla siepata Hannun pullon. Nopeasti Hannu nappasi sätkät, repäisi käsi-vartensa toisen ukon otteesta ja lähti juoksemaan Kallea kohti.

– Nyt mennään, Hannu huusi ja jatkoi pysähtymättä eteen-päin.

Päästyään puiston toiselle laidalle Kalle vilkaisi taakseen. Miehiä ei näkynyt ja Hannu istahti hengästyneenä puiston pen-kille. Samalla hän tyrkkäsi tupakin suuhunsa ja sytytti.

– Hyi helvetti, mitä paskaa tämäkin mahtaa olla, surkeaa kessua.

Hannu syljeksi puruja suustaan ja ojensi tupakan Kal-lelle. Näön vuoksi Kalle otti muutaman henkosen, vaikka ei tehnyt edes mieli. Silloin ohitse keinui kaksi neitokaista leveissä kellohameissaan ja valkeissa paitapuseroissaan rin-nat tärähdellen. Hannu tarkasteli tyttöjä ihaillen ja tokaisi puoliksi itsekseen:

– Antaiskohan nuo...?

Kalle katseli mietteissään tyttöjen perään. Ei kai kenenkään syliin hypäTTY noin vain? Täytyisi kai sitä ensin tutustua ja tun-tea jotain. Ajatuksiaan paljastamatta Kalle otti ryyppy pullosta, joka oli vajunnut puolilleen.

– Oletkos muka päässyt koskaan koettaan? Kalle kysyi ja irvisti hiivaisen kiljun huuhdellessa kurkunpäättä.

Hannu nappasi pullon ja laittoi korkin kiinni.

– Viime kesänä baari-Raija päästi aika liki.

– Vaan ei antanut? Kalle kysyi ja katsoi Hannua epäuskoisena.

– No ei, Hannu myönsi.

Kallen olisi tehnyt mieli nauraa. Nähdessään Hannun ilmeen hän puri huultaan ja piti naamansa peruslukemilla. Hannun yllättävä tunnustus tuntuikin uskoutumiselta. Serkkupojan katseessa oli haikeutta. Äkillisessä liikutuksen puuskassa Kalle tarttui Hannua hartioista ja ravisti toverillisesti.

– Minä en ole päässyt edes pussaamaan, Kalle tunnusti.

Hannu vetäytyi kauemmaksi ja tarkasteli Kallea huvittuneena. Hymähtäen hän joi lisää.

– Eiköhän mennä, Hannu totesi ja nousi jaloilleen. – Ei ne naiset syliin hypi, ellei me lähdetä täältä puistosta liikkeelle.

Horjahtaen Kalle nousi ja päätti luottaa serkkuunsa, joka yhtäkkiä vaikutti kovin kokeneelta ja ikäistään vanhemmalta.

Armoton jyske sykki takaraivossa. Lokkien kirkuna viilsi korvia ja sai Kallen nostamaan päätään. Hän tyrkkäsi silmille valahtaneen lakkinsa ja ähkäisi: *Mitä helvettiä?* Kauhusta laajennein silmin hän tuijotti edessään nousevaa tietä, joka jatkui pystysuorana seinänä kohti taivasta. Kallea huimasi ja maailma pyöri silmissä. Äkisti hän painoi päänsä alaspäin, kouristi sormiaan ja läähätti kauhusta. Sora takertui hiestyneisiin kämmeniin, sydän hakkasi ja väpätti kuin tuulessa värisevä liekki, joka saattoi sammua millä hetkellä hyvänsä.

Yökättyään pari kertaa Kalle tunsi, kuinka joku tarrasi häneen kainaloiden alta ja nosti jaloilleen. Silmät harittaen Kalle tajusi pystyyn nousseen tien kääntyvän vaakataseen. Maailma ympärillä muuttui ja sai normaalin muotonsa. Helpottuneena Kalle käänsi päätään ja huomasi vasemmalla rakennuksen, jon-

ka seinään oli kiinnitetty plakaatti: *Ravintola Kaisaniemi*. Pyöreä puurakennus tuijotti mustin, autioin ikkunoin ja ulkoterasi oli ihmisistä tyhjä. Hölmistyneenä Kalle katseli ympärilleen.

– Missä me ollaan? Mitä me täällä tehdään?

– Sinä et taida muistaa mitään, Hannu lausahti naama virneessä. – Nukahdit tuonne rantakiville ja minä sain sinua kuljetella, ettei passipoliisi vienyt putkaan.

Hämärästi Kalle alkoi muistaa, kuinka he olivat Hannun kanssa kierrelleet siellä täällä ja ajautuneet ravintola Kaisaniemen liepeille, jossa nuoret herrat neitoinensa istuivat ravintolan ulkoterrassilla ja nauttivat runsaista tarjoiluista. Nälkäisinä pojat olivat painuneet istumaan Kaisaniemenlahden rantakiville. Silloin Kalleen oli iskenyt horkka ja paha olo. Päättään pidellen hän oli nojannut polviinsa, yökkinyt ja koettanut pysyä hengissä, kun kuvotus kouristi vatsanpohjaa ja vei viimeisetkin voimat. Lopulta uni oli armahtanut ja Kalle oli nukahtanut levän peittämää kiveä vasten.

Kalle kuunteli Hannun selostusta nolona.

– Mitä kello on? Kalle kysyi.

– Puoli kuusi, Hannu vastasi vilkaistuaan rannekelloaan.

– Kunpa saisi jostakin leipäpalan ja kupin korviketta. Minulta löytyy vielä muutama kolikko.

– Junan lähtöön on enää tunti. Lähdetään joutuin asemalle. Jos sieltä saisi sumppia, Kalle mietti toiveikkaana.

Vastustelematta Hannu lähti seuraamaan, kun Kalle puoli-vahingossa kääntyi oikeaan suuntaan. Kävely virkisti molempia ja Hannu kiirehti Kallen rinnalle. Poissa oli edellisiltainen rehvakkuus ja rohkeus. Nyt poika näytti kalpealta ja nälkäiseltä. Lähestyessään asemaa Kalle huomasi ensi kertaa pääovien sivuilla korkeat patsaat, jotka pitelivät käsissään pyöreitä valaisimia.

Ympärilleen pälyillen pojat tarkastelivat hiljaista kaupunkia. Liikenne oli vielä verkkaisaa eikä jalankulkijoita ollut

ruuhkaksi asti. Silloin he kuulivat puisten kärrien kolinan. Jo kaukaa heidän sieraimiinsa leijaili tuoreen kahvin tuoksu. Pojat vilkaisivat toisiaan ilahtuneina ennen kuin ryntäsivät kärkeä työntävän eukon perään, joka eteni hitaasti heidän edellään. Hannu taikoi kasvoilleen anelevan ilmeen.

– Antaisitteko, arvoisa rouva, köyhille kulkijoille kupin kuumaa? Ja palanen leipääkin maistuisi. Edessä on pitkä kotimatka pohjoiseen, eikä evästä ole meillä poloisilla pojilla lainkaan, Hannu mankui kuin kolli maaliskuussa.

Kallea olisi naurattanut. Hän lähti leikkiin mukaan, pyöriteli muutaman kohteliaan sanan ja koetti katsoa hellyttävästi mummon vetistäviin silmiin. Mummo tarkasteli heitä pidättyvästi kulmat kurtussa, kunnes heltyi. Kohta poikien kourissa höyrysivät paperimukit täynnä tuoksuva korviketta. Nälissään he haukkasivat makeaa leipää, joka tuoksui maltailta ja siirapilta.

– Se on aitoa saaristolaisleipää, vanhan reseptin mukaan tehtyä, mummo tokaisi ylpeänä.

– On on, hyvää on, pojat vakuuttelivat yhteen ääneen.

Hannu mukelsi suu täynnä limppua ja kehui muoria, joka heltyi antamaan toisenkin siivun. Tyytyväisinä he kiittelivät, auttoivat muorin kadun yli ja työnsivät kärryjä muutama sata metriä. Kiitokseksi muori kaivoi pussistaan rinkelit.

– Siinä vielä matkaevääksi pojille. Minä jatkan tästä Esp-lanadille.

Pojat nostivat lakkejaan ja kääntyivät takaisin asemalle. Kumpaakaan ei jaksanut innostaa näyteikkunat tai mainokset. Voipuneina he maleksivat kohti junalaitureita ja tarkistivat raidenumeron, josta juna lähtisi kohti Tamperetta. Kallea alkoi kaduttaa koko Tampereen kautta kulkeminen. Olisi sama ollut matkata pitkin itärataa. Teki mieli jo päästä kotiin, mutta eihän hän voinut sitä Hannulle tunnustaa.

Istuessaan aseman penkillä Kalle rauhoittui. Mikäs tässä odotellessa, kun oli lippu taskussa ja valmiina pieni koti-ikävä. Veturi huokaili raskaasti, päästeli laiskoja hönkäisyjään ja verhosi höyrypilveensä ohi astelevat matkustajat. Asemamiehet työnsivät täysiä tavarakärrejäan jaistelivat matkapakaaseja tavaravaunuun. Konduktööri asteli edestakaisin, antoi komentojaan ja puhalsi välillä pilliinsä niin että korvissa soi.

Hannun pää retkahteli puolelta toiselle, kun hän torkahteli Kallen vieressä. Viimein heidän odottamansa juna saapui raitteelleen ja Kalle nykäisi Hannua hihasta.

– Herää, nyt mennään.

Kalle oli vetämässä Hannua junan ensimmäiseen vaunuun, kun konduktööri pysäytti heidät ja halusi nähdä piletit.

– Minnekäs pojat? Ette te näillä tähän vaunuun pääse, tämä on paremmalle väelle. Kakkosluokan vaunut ovat tuolla päin, kävelkääs sinne.

Kulmiensa alta mulkoillen pojat painuivat konduktöörin osoittamaan suuntaan.

– Jo on virkaintoinen ukko, Hannu murisi ja vilkuili konduktööriä, joka viiksiään pyöritellen jatkoi matkaansa.

Tottelevaisesti he lampsivat junan peräpään. Vaunuun noustuaan Hannu nappasi vesipullon seinätelineestä, kaatoi sen vieressä seisoneeseen lasiin lämmennyt vettä ja joi ahnaasti. Kallekin ojensi kätensä ja vuorotellen he tyhjensivät aataminomenat lonksuen vesipullon puolilleen. Hannu jäi taavaamaan seinään kiinnitettyä kylttiä.

– *Älä sylje lattialle, spotta ej på golfvet.* Helvetti, kyllä meitä aina ollaan käskemässä. Entäpä jos syljenkin? Päästän oikean mallin.

– Anna olla, Kalle ähkäisi, istahti junan penkille ja painautui ikkunanpieltä vasten.

Tympäisi Hannun jatkuva näyttämisen halu. Teki mieli vain istua ja nukahtaa. Kohta oltaisiin lähempänä kotia.

Suunnitellessaan Helsingin matkaansa Hannu ja Kalle olivat tutkineet ratakarttaa. Silloin Kalle oli keksinyt paluumatkalle toisen reitin. Hän halusi näyttää Hannulle Tamperetta, jossa oli pienenä poikana viettänyt äitinsä Annan kanssa muutaman kuukauden evakossa. Silloin oli ollut paukkuva pakkanen ja sota-aika. Juna oli pysähtynyt Tampereen asemalle sammute-tuin valoin. He olivat saapuneet mukanaan yksi ainoa kapsäkki, jota Anna ja asemalla vastassa ollut Alma alkoivat yhdessä kantaa kohti Alman kortteeria. Ei Kalle siitä ajasta juuri mitään muistanut. Parhaiten mieleen oli painunut pitkä junamatka ja jääkylmä vaunu. Koko matkan ajan hän oli saanut palella, eivätkä varpaat meinanneet sulaa perilläkään, vaikka Alma puki Kallen jalkaan paksut villasukat ja pisti tärisevän pojan uunin kylkeen istumaan.

– Koetas ny lämmetä. Saat kohta perunavelliä, oli Alma lohduttanut ja sipaissut Kallen hiuksia.

Junan saavuttua Tampereen asemalle Kalle tutkaili äitinsä antamaa lappusta, jossa luki Alman osoite. Kyselyään vastaan-tulijoilta neuvoa Kalle lähti epävarmana johdattamaan Hannua. He pysähtyivät ihastelemaan kuohuvaa Tammerkoskea ennen kuin jatkoivat Hämeensillalta kohti puutalokorttelia. Talot ja pihat näyttivät vierailta, olihan edellisestä käynnistä vierähtänyt aikaa. Kuljettuaan muutaman kerran harhaan he vihdoinkin saapuivat oikealle kadulle, jonka varrella pikkutyöt hyppäsivät ruutua heleänkirjavissa kesämekoissaan. Kukkapenkissä hii-pi harmaaraitainen kissa, joka vilkaisi poikia vihaisesti ennen kuin katosi marjapuskien alle.

Osoitelappu kourassaan Kalle koputti ovelle. Hetken odoteltuaan pojat näkivät oven avautuvan naristen. Kumaraksi käynyt, harmaantunut mummo nojautui ovenpieleen ja jäi tuijottamaan heitä. Kalle tunnisti Alman ja säikähti tämän vierasta katsetta. Eikö Alma enää muistanut? Oli kai hän saanut Annan lähettämän kirjeen, jossa tämä kertoi heidän tulevan tervehtimään.

– Hyvänen aika, Kalleko se siinä? Annahan kun halaan, Alma huudahti.

Kalle tunki ympärillään hauraiksi käyneet käsivarret. Alman huivi ja hiukset tuoksuivat kalakeitolta ja perunoilta. Hannu kurkki Kallen olkapään yli, otti lakin päästään ja tervehti Almaa kädestä pitäen. Hannun kohteliaisuus sai Alman nauramaan.

– Käykääs sisään, mulla on keitto valmiina, juuri sopivasti. Kai te yökuntiin jäätte? Saatais jutella rauhassa, Alma touhusi ja alkoi asetella lautasia pöytään.

– Pohjoisen juna jatkaa muutaman tunnin kuluttua. Kyllä meidän siihen pitäisi ennättää. Kotona jo odottelevat, Kalle selitti ja seurasi helpottuneena Alman touhuamista.

Avuliaana Hannu kiepsahti nostamaan liedeltä höyryävän kattilan ja laittoi sen pöytään. Alma hymähteli tyytyväisenä nähdessään poikien nälän. Lusikat kilahtelivat lautasiin ja leipäkori tyhjeni silmissä. Alma istui vastapäätä ja lusikoi haluttomana keittoaan. Kalle katsoi häntä tarkemmin, huomasi laihat kasvot ja kelmeän ihon.

– Mitenkäs Alma on voinut? Kalle tajusi vihdoinkin kysyä. – Ei Annakaan ole vierailut täällä aikoihin. Käski sanoa terveisiä.

– Kiitos, kiitos. Päivä kerrallaan eletään, johan tässä ikääkin on, vuodet painaa, Alma totesi ja vaikeni.

Hannu oli jo lopettanut syömisensä ja liikahteli levottomana.

Jaana Piiran *Kääntynvä vaihde, kirskuvat kiskot* jatkaa *Polttavat raiteet, aseman varjo* -romaanin tarinaa.

Eletään 1950-lukua ja Helsingissä järjestetään olympialaiset. Annan ja Niilon poika Kalle on kasvanut aikuiseksi ja työskentelee vanhempiensa apuna Kellomäen juna-asemalla. Niilon terveys kuitenkin reistailee ja Anna haluaisi Kallen ottavan enemmän vastuuta aseman tulevaisuudesta.

Samaan aikaa kyläkauppiaan tytär Leena valmistautuu suorittamaan rippikoulun. Katekismusta enemmän häntä kuitenkin kiinnostavat uutuuselokuvat ja elävä musiikki. Eikä oppikaan ojaan kaataisi, mutta Leenan äidillä Aunella on muita suunnitelmia kuopuksensa suhteen.

Kääntynvä vaihde, kirskuvat kiskot kuvaa elämänmakuisesti yläkarjalaisen Kellomäen kylän asukkaiden myötä- ja vastoinikäymisiä sodan luodessa vielä varjojaan uuden ajan ylle.

WWW.LINDCO.SE • 84.2 • ISBN 978-91-8095-650-5

OSA KANNEN KUVISTA ON LUOTU HYÖDYNTÄEN TEKOÄLYÄ

KANNEN KUVAT SHUTTERSTOCK